

VESIALUEOMISTAJAIN LIITTO VEALO RY
Sinikalliontie 10
02630 Espoo

MIELIPIDE

22.1.2026

Lainsäädäntöneuvos Jari Salila (jari.salila@gov.fi)
Erityisasiantuntija Mari Pihalehto (mari.pihalehto@gov.fi)

Nollavelvoitehankkeen sidosryhmäkuuleminen 8.1.2026 / VN/335/2019

VESILAIN MUUTTAMINEN "NOLLAVELVOITELAITOSTEN" OSALTA

Vesialueomistajain liitto VEALO ry haluaa kiinnittää lainsäädäntöneuvos Jari Salilan ja erityisasiantuntija Mari Pihalehdon huomion seuraaviin asioihin;

Kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän voisi esitysehdotuksen mukaan jatkossa liittää tietyin edellytyksin vesivoimalaitoksen luvanhaltijalle, jos lupaan ei sellaista sisälly. Kysymys on ns. nollavelvoitelaitoksista. Vaelluskalojen nousumahdollisuuksien lisääminen on ollut jo pitkään yhtenä keskeisenä painopistealueena vesilain alalla. Vesilakiin on toivottu täydentäviä säännöksiä nollavesilaitoslupien puuttuvista kalatalousvelvoitteista. Esitysehdotusta voi pitää perusteltuna.

Mahdollisen kalatalousmaksun perusteena pitäisi olla vain vaelluskalojen nousua edistävistä hankkeista aiheutuvat kustannukset, ei esimerkiksi kalojen istutuskustannukset.

Esitysehdotus vaikuttaa sinänsä perusteellisesti laaditulta. Toisaalta esitysehdotuksessa todetaan useampaan otteeseen, ettei pienten vesivoimalaitosten vesioloja tunneta riittävästi. Nollavelvoitelaitoksia ilmoitetaan olevan 141, mutta samalla todetaan, että puutteellisuudet pienten laitosten tiedoissa voivat nostaa tällaisten laitosten määrää suuremmaksi. Tämä luo merkittävän epävarmuustekijän lain soveltamisessa ja ylipäättänsä pienvesivoiman omistajien asemassa.

Esitysehdotuksen mukaan vesilain uuden 3:21 a §:n soveltamisessa joustavat normit "vähäinen" ja "kohtuuton" siirtävät suuren vastuun oikeuslaitokselle ja kalastusviranomaisille. Joustavat normit ovat toki hyvin tunnettuja vesilainsäädännössä, mutta joustavat normit yhdessä esitysehdotukseen jäävien epävarmuustekijöiden takia olisi tarpeen vahvistaa nollavelvoitelaitoksen omistajan oikeussuojaa. Kalatien tai muun

vaellusesteen poistaminen johtaisi väistämättä laitoksen tuottaman energian vähentymiseen. Esitysehdotuksessa pidetään nollavelvoitelaitoksen toiminnan jatkumista pääsääntönä siitä huolimatta, että laitoksen vesivoimatuotanto alenee uusien kalatalousmääräysten takia jopa kannattamaksi.

Mielestämme nollavelvoitelaitosten toiminnan jäämistä kannattamattomaksi tulisi pitää yhtenä vaihtoehtona ja siksi täydentää ehdotettua sääntelyä. Täydentäminen tarkoittaisi nollavelvoitelaitoksen omistajalle varattua oikeutta itse vaatia vesivoiman ja tarvittaessa maa-alueiden ja rakennelmien lunastusta. Tämä asiakokonaisuus on vesilainsäädännössä tuttu. Säännökset olivat jo vanhassa vuoden 1962 vesilaissa (VVL 11:7) ja nykyisessä vesilaissa (VL 13:12) on vastaavat säännökset.

Lunastuskorvauksen määrässä vesilaki lähtee näissä asioissa puolitoistakertaisesta korvauksesta. Puolitoistakertaisuudella on historiallinen tausta. Se ei ole kuitenkaan enää niin poikkeuksellinen, kun otetaan huomioon uuteen lunastuslakiin tehdyt korvauksen määrän lisäykset (25 %). Katsomme, että puolitoistakertainen hyvitys tulee VL 13 luvun 11 §:n mukaisesti säilyttää. Mielestämme ei ole perusteita poiketa nollavelvoitelaitoksen luvansaajien osalta VL 13 luvun 11 §:n periaatteesta, eikä saattaa heitä eri asemaan.

Vesilain muutoksen tulisi olla täsmällinen ja tarkkarajainen sekä vaikutuksiltaan osapuolia yhdenvertaisesti kohteleva että ajan yli ennakoitavissa oleva.

VESIALUEOMISTAJAIN LIITTO VEALO RY

Reima Rätty
Puheenjohtaja